

Rodica Constantinovici
coordonator

Ocrotirea majorului
Reforma legislativă realizată
prin Legea nr. 140/2022

Laura Andrei	Gabriela Cristina Frențiu
Cristian-Codrin Botu	Alin-Adrian Moise
Violeta Belegante	Zafer Sadîc
Rodica Constantinovici	Lavinia Tec
Ioana-Anamaria Filote-Iovu	

Cuprins

Abrevieri	VII
Decizia Curții Constituționale nr. 601/2020, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, era așteptată (<i>Rodica Constantinovici</i>)	1
Protecția majorului. Sistemul legislației din Canada și Franța, surse de inspirație pentru Legea nr. 140/2022 (<i>Laura Andrei</i>)	26
Asistența pentru încheierea actelor juridice (<i>Alin-Adrian Moise</i>)	46
O nuanță de gri: consilierea judiciară (<i>Cristian-Codrin Botu</i>)	71
De la (încă) dezideratul operaționalizării instanței de tutelă la schimbarea paradigmei în materia ocrotirii majorului – tutela specială (<i>Violeta Belegante</i>)	123
Despre mandatul de ocrotire: un nou act de ultimă voință (conștientă) (<i>Cristian-Codrin Botu</i>)	174
Reconfigurarea normelor de drept procesual civil în materia dispunerii, prelungirii, înlocuirii și ridicării măsurilor de ocrotire (<i>Gabriela Cristina Frențiu</i>)	212
Rolul procurorului în luarea măsurilor de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale (<i>Zafer Sadic</i>)	260
Aspecte de drept intertemporal privind măsurile de ocrotire a majorului (<i>Ioana-Anamaria Filote-Iovu</i>)	271
Autonomia persoanei supuse măsurilor de ocrotire: ideal sau utopie? (<i>Lavinia Tec</i>)	311

Anexe

Convenție din 2007 privind drepturile persoanelor cu dizabilități	337
Legea nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative	363
Ordinul nr. 3423/2128/2022 privind aprobarea metodologiei și a raportului de evaluare medicală și psihologică a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale în contextul dispunerii, prelungirii, înlocuirii sau ridicării măsurii de ocrotire (<i>extras</i>).....	401

Decizia Curții Constituționale nr. 601/2020, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, era așteptată

Dr. Rodica **Constantinovi**
avocat, Baroul București

Rezumat: *Punerea sub interdicție a persoanelor cu dizabilități psihice, de natură a le afecta discernământul, a fost măsura de ocrotire cu o istorie atât de îndelungată, încât părea de neclintit, atât din legislația civilă, cât și din percepția publică din România. Parcă nicio altă instituție juridică nu exprima atât de bine, în chiar denumirea sa, consecința suferită de persoana „ocrotită”, care dobânda stigmatul de „interzis” la viața circuitului civil. Acest studiu surprinde eforturile de mai bine de un deceniu pe care entități publice sau private l-au făcut pentru a schimba regimul de ocrotire al persoanelor cu dizabilități psihice, precum și evoluția contextului legislativ care a precedat constatarea neconstituționalității art. 164 alin. (1) C.civ. de către Curtea Constituțională a României prin Decizia nr. 601/2020, pronunțată la data de 16 iulie 2020¹, precum și a caracterului determinant al art. 12 din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități² (CDPD) în constatarea neconstituționalității textului menționat. Recentele măsuri de ocrotire adoptate în România prin Legea nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative³ au pus capăt unui sistem de norme devenit anacronic în raport cu tendința internațională*

¹ Publicată în M. Of. nr. 88 din 27 ianuarie 2021.

² Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007, și a intrat în vigoare la data de 3 mai 2008.

³ Publicată în M. Of. nr. 500 din 20 mai 2022.

de emancipare a regimului de sprijin și ocrotire a persoanelor majore cu dizabilități mintale și au meritul de a reprezenta o reformă promițătoare, care se vrea fundamentul redării demnității, egalității și nediscriminării acestora.

1. Aspecte introductive

De regulă, orice schimbare legislativă este reclamată de un aspect din realitatea societății, fie cu titlu de noutate, fie pentru modernizarea sau actualizarea reglementării existente, devenită insuficientă, anacronică sau desuetă. În ultimele decenii, legislația din România a suferit un proces masiv de reformare pentru a răspunde schimbărilor socio-economice, pentru implementarea mecanismelor democratice și adaptarea la rigorile integrării euro-atlantice, precum și pentru îndeplinirea angajamentelor asumate de statul român prin convenții sau tratate internaționale.

Fără puțință de tăgadă, adoptarea celor patru coduri fundamentale⁴ a reprezentat un efort legislativ considerabil, care a fost urmat de testul practicii judiciare și, nu de puține ori, de testul compatibilității constituționale. Acest proces, firesc față de amploarea și noutatea fără precedent a reglementărilor, a determinat sau va determina corecții legislative adecvate o perioadă de timp, până la uniformizarea rezonabilă a interpretării în practica judiciară, după cum dinamica vieții socio-economice va impune adoptarea altor reglementări adecvate.

În materia ocrotirii persoanei fizice lipsite de discernământ, prin Decizia nr. 601/2020, Curtea Constituțională a reținut că măsura punerii sub interdicție judecătorească reglementată de art. 164 alin. (1) C.civ. încalcă art. 50 din Constituție, în lumina art. 20 alin. (2), precum și a art. 12 din CDPD, întrucât *„orice măsură de ocrotire trebuie să fie proporțională*

---

⁴ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009, în vigoare cu începere de la 1 octombrie 2011; Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010, în vigoare cu începere de la 15 februarie 2013; Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009, în vigoare cu începere de la 1 februarie 2014; Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M. Of. nr. 486 din 15 iulie 2010, în vigoare cu începere de la 1 februarie 2014.

cu gradul de capacitate, să fie adaptată la viața persoanei, să se aplice pentru cea mai scurtă perioadă de timp, să fie revizuită periodic și să țină cont de voința și preferințele persoanelor cu dizabilități. ... diferitelor grade de dizabilitate trebuie să le fie atașate grade de ocrotire corespunzătoare, legiuitorul în reglementarea măsurilor juridice trebuind să identifice soluții proporționale...⁵.

2. Contextul în care a fost adoptată Decizia nr. 601/2020 de către Curtea Constituțională

Chestiunea măsurilor pentru protecția persoanelor cu dizabilități, inclusiv mintale (termen generic, care se referă deopotrivă la dizabilități intelectuale sau psihosociale), nu este nouă. Ea a stat în atenția organismelor internaționale mult timp înainte de adoptarea CDPD, după cum, deși nu a părut indiferentă nici în plan intern, a rămas totuși indiferentă până recent, când a fost adoptată Decizia nr. 601/2020, urmată de Legea nr. 140/2022.

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011. Ulterior adoptării, dar înainte de intrarea în vigoare a Codului civil, prin Legea nr. 221/2010, România a ratificat Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități⁶.

Deși prin adoptarea Codului civil, în 2009, legiuitorul și-a propus și, cel puțin în parte, a reușit modernizarea legislației civile, în ceea ce privește măsurile de ocrotire pentru persoanele majore lipsite de discernământ, a preferat preluarea reglementării vechi privind punerea sub interdicție, cuprinsă în art. 142 și urm. din Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei⁷ și Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei și a Decretului nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice (art. 30-35)⁸. Prin perpetuarea vechii reglementări, efortul făcut de

⁵ Paragraful 46 din DCC nr. 601/2020.

⁶ Legea nr. 221/2010 a intrat în vigoare la data de 29 noiembrie 2010.

⁷ Codul familiei a fost abrogat prin art. 230 lit. m) din Legea nr. 71/2011 și înlocuit de Codul civil din 2009.

⁸ Aceste reglementări au reprezentat un progres totuși, față de dispozițiile art. 687 din vechiul Cod de procedură civilă, în vigoare de la 24 februarie 1948 până la 31 decembrie 1857, care a fost înlocuit prin Codul de procedură civilă din 1865, în care se prevedea că

legiuitor în materia modernizării măsurilor de ocrotire a persoanelor cu dizabilități mintale a rămas ne semnificativ, cât timp introducerea unor dispoziții noi, precum tutela dativă⁹ (art. 114. C.civ., art. 166 C.civ.) sau consiliul de familie (secțiunea a 3-a – art. 124 și urm. C.civ.) nu și-au dovedit utilitatea practică și nu pot fi considerate ca reprezentând un progres care să fi generat o reală reformare a sistemului de protecție¹⁰.

Consecința imediată a punerii sub interdicție, în reglementarea art. 164 alin. (1) C.civ., era pierderea capacității de exercițiu a persoanei majore care nu mai putea să încheie acte juridice decât prin reprezentant legal, în condițiile legii, potrivit art. 43 alin. (2) C.civ. Practic, în materia capacității juridice, majorul pus sub interdicție era asimilat minorului care nu a împlinit 14 ani. Așadar, în sistemul de drept românesc, era consacrată așa-numita «decizie de substituție», găsită ca incompatibilă cu standardele constituționale și internaționale de protecție a unei persoane cu dizabilități de către Curtea Constituțională prin Decizia nr. 601/2020, atunci când este aplicată automat, fără a se distinge între „gradul de afectare a discernământului persoanei în cauză, în dauna unui regim de suport caracterizat printr-un mecanism de sprijin pe care statul să îl acorde în funcție de gradul de afectare a discernământului”.

Dată fiind lipsa de coordonare și viziune față de reglementări de actualitate în materia ocrotirii persoanelor cu dizabilități mintale, legiuitorul român a ratat, așadar, oportunitatea armonizării măsurilor de ocrotire cu prevederile CDPD. Acest lucru a părut convenabil și pentru practica judiciară, obișnuită deja cu rutina soluționării cererilor de punere sub interdicție. Chiar dacă, prin ratificare, statul român a devenit parte la Convenție, iar potrivit art. 20 alin. (2) din Constituția României, „dacă

„În petiția care se va da pentru punerea sub interdicție a unei persoane, se va anunța imbecilitatea, sminteala, nebunia sau furia, se vor alătura actele justificative și se vor însemna martorii ce vor fi a se asculta”.

⁹ N. Miclăuș-Bădin, în Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), Noul Cod civil. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, ed. a 3-a, 2021, pp. 193-195.

¹⁰ În același sens, a se vedea C. Chirică, Ocrotirea anumitor persoane fizice prin măsura punerii sub interdicție judecătorească în lumina dispozițiilor noului Cod civil și noului Cod de procedură civilă, în Dreptul nr. 1/2012, pp. 26-59.

există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale...”, practica punerii sub interdicție a continuat nestingherită, fără ca instanțele să se întrebe în ce măsură aceasta mai era compatibilă cu protecția drepturilor fundamentale ale omului, consacrată de CDPD.

Este semnificativ și faptul că, deși Codul de procedură civilă prevedea posibilitatea ridicării interdicției judecătorești în art. 943 și urm., nu am identificat în practica judecătorească prea multe hotărâri care să aibă un astfel de obiect, ceea ce confirmă că, odată instituită, măsura devenea permanentă, cât timp nu exista un mecanism obligatoriu de reevaluare a stării persoanei ocrotite¹¹ și de adaptare sau, după caz, de încetare a măsurii de ocrotire.

Între timp, după semnarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități de către România, dar înainte de ratificare, au fost adoptate Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap¹² și H.G. nr. 268/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006¹³. Articolul 2 alin. (1) din Legea nr. 448/2006 preia definiția din Convenție și definește persoanele cu handicap ca fiind „*acele persoane cărora mediul social, neadaptat deficiențelor lor fizice, senzoriale, psihice, mentale*¹⁴ (mintale – s.n., RC.) și/sau asociate, le împiedică total sau le limitează accesul cu șanse

---

¹¹ Cu toate acestea, Centrul de Resurse Juridice menționează într-un material publicat pe site-ul său că, în februarie 2020, Judecătoria Sectorului 1 a pronunțat o sentință (al cărei număr nu este indicat și care nu a putut fi identificată prin accesarea bazelor de date informatice publice), „prin care a ridicat interdicția tânărului N.C. reprezentant de CRJ și susținut în comunitate de Asociația Proact Suport, întemeindu-și raționamentul, în parte, pe prevederile Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.” – Curtea Constituțională a decis: Punerea sub interdicție este neconstituțională! – disponibil la adresa: https://www.crj.ro/ccr-a-decis-punerea-sub-interdicție-este-neconstituționala/#_ftn5.

¹² Republicată în M. Of. nr. 1 din 03 ianuarie 2008.

¹³ Publicată în M. Of. nr. 233 din 04 aprilie 2007.

¹⁴ Traducerea este eronată, *mental* din limba engleză se traduce *mintal*, întrucât se referă la minte, nu la mentalități – vezi Dexonline: <https://dexonline.ro/definitie/mental>.

egale la viața societății, necesitând măsuri de protecție în sprijinul integrării și incluziunii sociale”.

Totodată, prin H.G. nr. 50/2015 a fost înființată Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități, ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (în prezent Ministerul Muncii și Solidarității Sociale), cu scopul de a coordona la nivel central activitățile de protecție și promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, de a elabora politicile, strategiile și standardele în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități, de a asigura urmărirea aplicării reglementărilor din domeniul propriu și controlul activităților de protecție și promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități¹⁵.

În scopul implementării prevederilor art. 33 alin. 2 și 3 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, prin Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități¹⁶ a fost înființat Consiliul de monitorizare a implementării CDPD, ca autoritate administrativă autonomă sub control parlamentar pentru promovarea, protecția și monitorizarea implementării și respectării drepturilor garantate prin Convenție persoanelor cu dizabilități și, în special, a monitorizării furnizării către acestea, potrivit legii, a serviciilor medicale și sociale, precum și câte un punct de contact pentru implementarea dispozițiilor convenționale în cadrul câtorva ministere (Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Ministerul Transportului, Infrastructurii și Comunicațiilor și Ministerul Fondurilor Europene).

---

¹⁵ H.G. nr. 50/2015 a fost abrogată prin H.G. nr. 1002/2019 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, iar aceasta din urmă a fost abrogată prin H.G. nr. 234/2022, care reglementează, în prezent, atribuțiile, organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități ca urmare a divizării și înființării prin H.G. nr. 233/2022 a unei noi Autorități Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție.

¹⁶ Publicată în M. Of. nr. 48 din 21 ianuarie 2016.

Prin H.G. nr. 655/2016¹⁷ pentru aprobarea Strategiei naționale „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” pentru perioada 2016-2020, România se angaja să mobilizeze resursele necesare pentru eliminarea barierelor, astfel încât nicio persoană cu dizabilități să nu fie discriminată, marginalizată, exclusă sau abuzată, iar alegerile și aspirațiile ei să fie respectate și sprijinite. Prin această Hotărâre se semnala faptul că *„noul Cod Civil (...) nu prevede, în sistemul de luare a deciziilor pentru persoanele cu dizabilități, suficiente măsuri de sprijin pentru ca acestea să-și exercite pe deplin capacitatea lor juridică. Mai mult, în ceea ce privește instituția tutelei, nu există proceduri și practici corespunzătoare pentru contestare și administrare”*.

Totodată, Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO), înființat prin Legea nr. 9/1991¹⁸, a devenit un mecanism independent de monitorizare a implementării CDPD în România. Din această poziție, IRDO a elaborat numeroase studii, cercetări, puncte de vedere, având ca tematică protecția persoanelor cu dizabilități din perspectiva respectării imperativelor Convenției¹⁹. Într-unul dintre aceste studii, IRDO arăta că *„o atenție deosebită trebuie îndreptată spre creșterea gradului de conștientizare și înțelegere a dizabilității. Guvernul, organizațiile neguvernamentale, cu implicarea presei, trebuie să aibă în vedere desfășurarea de campanii cu obiectiv schimbarea atitudinilor, pentru că o societate incluzivă se bazează pe respect și înțelegere. De aceea, este importantă îmbunătățirea nivelului de înțelegere publică a dizabilității”*²⁰.

În același sens, remarcăm și alte entități non-guvernamentale care au manifestat o preocupare constantă pentru situația persoanelor cu dizabilități,

¹⁷ Publicată în M. Of. nr. 737 bis din 22 septembrie 2016.

¹⁸ Publicată în M. Of. nr. 24 din 30 ianuarie 1991.

¹⁹ „Egalitatea de Șanse pentru Persoane cu Handicap, Instrumente internaționale și jurisprudență” (2004), Nediscriminare, autonomie, incluziune, Instrumente privind drepturile persoanelor cu handicap și jurisprudență în materie (2012), „Evoluția protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România” (2013), „Drepturi egale și mediu accesibil” (2014) – disponibile pe site-ul IRDO, www.irdo.ro.

²⁰ Evoluția protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România, pp. 6-7, disponibil la adresa: https://irdo.ro/irdo/pdf/189_ro.pdf.

distingându-se prin elaborarea a numeroase rapoarte și studii²¹ și organizarea de conferințe cu scopul conștientizării situației acestor persoane și armonizării legislației interne la rigorile Convenției.

Nu de puține ori, prin astfel de materiale erau învederate situații discriminatorii pentru persoanele cu dizabilități mintale prin excluderea lor de la viața socială, refuzul încadrării în muncă, internarea forțată, expunerea la abuz, exploatare sau sărăcie, precum și tratamente degradante și umilitoare fundamentate pe prejudecata că nu pot fi egale cu ceilalți, fiind incapabile de decizii proprii, indiferent de gradul de afectare a discernământului. Totodată, în mod explicit și repetat, a fost învederată incompatibilitatea dintre măsura punerii sub interdicție reglementată de art. 164 C.civ., care conducea invariabil la pierderea capacității de exercițiu, și art. 12 din Convenție, care recunoaște capacitatea juridică a persoanei cu dizabilități, în mod egal cu celelalte persoane²².

În plan european, amintim preocuparea pentru protecția persoanelor cu dizabilități în Recomandarea nr. 99 din 23 februarie 1999 a Comitetului de miniștri ai Consiliului Europei²³ care instituie un set de principii, printre care respectul pentru demnitatea fiecărei persoane în calitate de ființă umană, flexibilitatea în măsurile de ocrotire și alte mecanisme juridice destinate asigurării ocrotirii intereselor personale și economice ale adulților incapabili, pentru a permite adoptarea unei măsuri juridice potrivite pentru diferite grade de incapacitate și pentru o varietate de situații, **păstrarea maximală a capacității civile**, instituirea unor măsuri de ocrotire necesare și subsidiare, ținând cont de circumstanțele particulare și

---

²¹ „Mecanismele de protecție a persoanelor cu dizabilități mintale din instituțiile medico-sociale: de la iluzie la realitate”, 2007; „Tutela – protecție sau obstacol în calea integrării persoanelor cu dizabilități intelectuale”, Raport realizat de Fundația „Pentru Voi” și Centrul de Resurse Juridice în cadrul proiectului „Nu mai ignorați persoanele cu dizabilități intelectuale!” – disponibile pe site-ul CRJ, www.crj.ro.

²² „Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România”, raport elaborat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială în anul 2021, în cadrul Acordului privind Serviciile de Asistență Tehnică Rambursabile cu privire la „Consolidarea mecanismului de coordonare aferent implementării Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități” – disponibile pe site-ul ANPDPD, www.anpd.gov.ro/web.

²³ Sursa online: *Rec(99)4E.pdf* (coe.int).

de nevoile celui vizat, care să asigure preeminența intereselor și a bunăstării persoanei protejate, proporționalitatea măsurilor cu gradul de capacitate a persoanei vizate și limitarea capacității juridice doar în măsura necesară pentru a atinge scopul intervenției, caracterul echitabil al măsurilor care trebuie să fie însoțite de garanții procedurale corespunzătoare pentru a proteja drepturile omului și a preveni eventualele abuzuri.

„Recunoscând faptul că, atunci când este vorba de integrarea socială (...), persoanele cu dizabilități nu mai sunt considerate pacienți sau obiecte de caritate, ci sunt subiecte ale drepturilor omului și cetățeni cu drepturi depline”, Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei recomandă statelor membre să identifice și să elimine orice obstacole care împiedică participarea acestora la viața societății, în scopul de a le garanta drepturi egale și democratice în societate²⁴.

Referindu-se la CDPD, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei aprecia că la baza acesteia stă principiul egalității, întrucât nu este vorba despre crearea de drepturi „separate” sau „speciale” pentru persoanele cu dizabilități, ci despre includerea acestora în cadrul existent privind drepturile omului și adaptarea drepturilor la nevoile lor²⁵.

În jurisprudența sa, CEDO a constatat că statele au obligația, în temeiul art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului²⁶, de a proteja dreptul la respectarea vieții private și de familie a persoanelor cu boli mintale, îndeosebi atunci când copiii acestora sunt plasați în îngrijirea statului, în sensul că acestea trebuie să poată participa efectiv la procedurile privind plasamentul copiilor lor²⁷ sau, în cazul adopției, trebuie să fie informate pentru a putea participa la procedura adopției și, eventual, pentru a o

---

²⁴ Recomandarea CM/Rec (2011)14 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind participarea persoanelor cu dizabilități la viața politică și publică.

²⁵ Who gets to decide? Right to legal capacity for persons with intellectual and psychosocial disabilities, Issue Paper, publicată de Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Council of Europe Publishing, Aprilie 2012, disponibilă la adresa: <https://rm.coe.int/16806da5c0>.

²⁶ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Ghid privind art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, disponibil la adresa: *Guide on Article 8 - RON (coe.int)*.

²⁷ *B. împotriva României* (nr. 2), nr. 1285/03, 19 februarie 2013, *K. și T. împotriva Finlandei* (MC), nr. 25702/94, CEDO 2001-VII.